

การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาสังคมบ้านหันเทา
ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
An Application of Prahmavihāra 4 for Administrative of
Banhanthoa Village, Pakho Sub-District, Kutxab
District, Udonthani Province

พระสุชาติ วรปณฺโญ (เกลอสุงเนิน)¹

Phra Suchat Vorapanyo (Kleusoongnern)¹

สมเดช นามเกต²

Somdet Narmket²

พระครูจิระธรรมธัช³

PhraKru Jiradhammathat³

ปรุต บัญศรีตัน⁴

Parut Boonsritan⁴

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย¹

Mahachulalongkornrajavidhyalaya University Nongkhai Campus¹

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่⁴

Chiangmai University⁴

Corresponding Author, Email: Parud2511@gmail.com⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดการพัฒนาสังคม และพรหมวิหาร ๔ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) ศึกษาแนวคิดการพัฒนาสังคมของชาวบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ๓) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารจัดการชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี การวิจัยเชิงคุณภาพ (โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยพรรณนาวิธี

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาสังคม ต้องดำเนินไปพร้อมๆกัน 4 ทาง คือ กายภาพศีลธรรม จิตใจ และปัญญา โดยมีเป้าหมายการพัฒนาสังคม คือ เพื่อทำให้มนุษย์ได้รับประโยชน์และความสุขไปตามลำดับ จนกระทั่งบรรลุประโยชน์และความสุขสูงสุด คือ นิพพาน ส่วนหลักการพัฒนาสังคมของชาวบ้านหันเทา คือ การทำให้มนุษย์รู้จักการพัฒนา

ตนเองให้อยู่ในสัมมาทิฐิ ด้วยการปฏิบัติตามหลักอริยสัจ 4 จากนั้นจึงนำหลักธรรมดังกล่าวไปเผยแพร่เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดแก่สังคม และมีหลักไตรสิกขา

การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาสังคมของชาวบ้านหันเทา ได้โดยการให้การศึกษาที่ถูกต้องเพื่อสร้างสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้นแก่บุคคลในสังคม ประเด็นสำคัญคือ การชี้ให้เห็นโทษของการขาดพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นเสมือนการนำเสนอปัญหา (ทุกข์) และสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) จากนั้นจึงให้การศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ของพรหมวิหาร 4 ซึ่งเปรียบเหมือนจุดหมายที่จะบรรลุถึง (นิโรธ) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะพ้นไปจากปัญหาและแสดงวิธีการปฏิบัติ (มรรค) คือ การทำให้คนในสังคมสามารถนำพรหมวิหาร 4 ไปเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและกำหนดให้พรหมวิหาร 4 เป็นหลักแม่บทของการพัฒนาสังคม

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, พรหมวิหาร 4, การพัฒนาสังคม

Abstract

This research aims to 1) study the concept of social and moral development in Theravada Buddhism, 2) study the social development concept of villagers, Turtles, Pakho Sub-District, Kut Chap District, Udon Thani Province. 3) Managed Turnpike Community, Pakho Sub-District, Kut Chap District, Udon Thani Qualitative Research by Documentation and primary informant interviews. The data were analyzed and descriptive.

According to studies, it has been found that The villagers turn gray, use blessed. 4, there are ideas that believe. Social development There are four ways to go: physical, moral, mental and intellectual, with the goal of social development is to make people benefit and happiness in order. To achieve the highest benefit and happiness is Nirvana. The principle of social development of the villagers is to make people realize that they are self-development. By practicing the Four Noble Truths, they then apply these principles to propagate for the highest good of society. And there are three principles

It is a way of social development, the method of application of virtue 4, for the development of society, the people turn gray Can be done by The key issue is to point out the blame 4, which is to present the problem

(suffering) and the cause of the problem (suicide). Educate about the benefits of blessedness 4, which is like a goal to attain (enlightenment), in order to stimulate the need to get away from the problem. The way to practice (matrimony) is to make people in the society can bring mourning to 4 as a living principle and make masturbation 4 a master of social development. It is to eliminate the suffering of society. It is not caused by compulsion by social rules.

Keywords: An Application, Prahmavihāra 4, Administrative

บทนำ

ประเทศไทยนั้นมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุ แต่เกิดความเสื่อมทางด้านจิตใจ ค่านิยม และสังคม คนไทยประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึงความเสื่อมทางด้านจิตใจอย่างเห็นได้ชัดหลายประการ เช่น นิยมวัตถุ นิยมความหรูหราฟุ่มเฟือย ยกย่องคนรวย โดยไม่คำนึงว่า จะร่ำรวยมาได้โดยวิธีใด เกิดการแข่งขันเอาไรต์เอาเปรียบไม่คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม การเบียดเบียน การเอาไรต์เอาเปรียบนี้ นอกจากจะเบียดเบียนกันเองแล้วยังเบียดเบียน รุกรานธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ที่ดิน ป่า แม่น้ำ สภาพธรรมชาติ ภูเขารุก รุกกรรณ ยึดครอง ถูกทำลาย สภาพคนจนอยู่ในสลัมท่ามกลางตึกสูงอันหรูหราใหญ่โต สภาพความยากจนแร้นแค้น ของคนในชนบท ความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างคนรวยและคนจนมีมากยิ่งขึ้น คนรวยมีเพียงจำนวนเล็กน้อย แต่เป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติมากมาย ทำให้คนจนส่วนใหญ่ที่จนอยู่แล้ว กลับยิ่งจนลงไปอีก ความเจริญกระจุกตัวอยู่ในสังคมเมืองไม่ได้กระจายออกไป ทำให้คนชนบท อพยพเข้าสู่เมืองหลวงเกิดปัญหาตามมาทั้งในชนบทและในเมือง สภาพเสื่อมโทรมทางสังคม อันเกิดจากความเสื่อมทางจิตใจมีมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากปัญหายาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์ และปัญหาอื่น ๆ รวมถึงการละเลยด้านศาสนา และประเพณีเป็นต้น (ไพโรจน์ เลิศพิริยกุลมล ผู้ช่วย ศาสตราจารย์, 2539 : หน้า 129)

ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมประชาชนนั้นถือเงินเป็นสรณะมากกว่าธรรมะ ผลของการปกครองที่แปลกหน้าและเศรษฐกิจที่ถือเงินเป็นสรณะ ได้ก่อปัญหาความสับสน ในทางจริยธรรม แม้ในเรื่องความดีความชั่ว เมื่อสังคมถือเงินและอาจเป็นความดี พระสงฆ์ ไม่เข้าใจปัญหาซับซ้อน ก็ย่อมถูกระบบทุนนิยมครอบงำเห็นตามไปว่า คนมีเงินมีอำนาจเป็น คนดี พระสงฆ์ส่วนมากจึงนำตนเองและวัดไปพัวพันอยู่กับคนมีเงินมีอำนาจในขณะเดียวกัน ก็ตกเป็นทาสเศรษฐกิจแทนการเป็นทาสของพระธรรมโดยไม่รู้ตัว ปัญหาที่เห็นชัดในเวลานี้ คือ วัดหรือพระสงฆ์ในเมืองมิได้มีได้เป็นตัวแทนสถาบันที่ทรงคุณธรรมไว้หรือเอื้ออาทรต่อ

สังคมอย่างเดิมแต่ตรงกันข้ามได้ทวีความเข้มข้นในทางเพิ่มพูนโลกธรรมฝ่ายอิฏฐารมณ์ คือ ลาม ภัย ศร เสรี ญ สุข และยึดติดและเพิ่มอหังการให้กับตนเองมากขึ้น อันเป็นการเอาเปรียบหรือเป็นกาฝากสังคมตามที่ถูกกล่าวหาด้วย เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ทางพระสงฆ์ขาดความกล้าหาญทางจริยธรรมที่จะปกป้องเทิดทูนพระธรรมวินัยหรือความถูกต้องของสังคมแบบอย่างของชาวโลกไว้และขาดด้อยทั้งความประพฤติและความรู้ซึ่งตรงกันข้ามกับพระมหาเถระบางรูปในอดีตและปัจจุบัน (พระมหาสมทรง สิริธโร และคณะ, 2525 : หน้า 27-28)

ในปัจจุบันภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม โดยมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมมุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการแก้ไขปัญหาของชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล กระจายอำนาจการบริหารงานพัฒนาสู่ท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ภายใต้การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐ และการสนับสนุนความรู้ให้แก่ประชาชน เพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชนให้สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาชนให้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2549. (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2555-2560) : หน้า 3) ซึ่งนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท รวมถึงการมีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจชุมชนและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักในการทำงาน เพื่อให้ประชาชนและองค์กรชุมชน ท้องถิ่นสามารถช่วยตนเอง และพึ่งพาตนเอง บริหารการพัฒนาได้ด้วยตนเองในที่สุด

การบริหารจัดการงานชุมชนที่ดเนินสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนได้ ซึ่งในการจะบริหารองค์การต่างๆ หรือแม้กระทั่งวัดให้ได้ดีนั้น ในปัจจุบันมีเพียงแต่ความรู้ความสามารถอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ เพราะในสถานการณ์ปัจจุบันบ้านเมืองกำลังเรียกร้องหาคุณธรรมจากผู้ใหญ่ผู้บริหาร ผู้ปกครององค์การต่างๆ หลักพรหมวิหารธรรม จึงเป็นหลักธรรมที่ควรจะมีประจำใจให้เป็นคุณธรรมของ ผู้ใหญ่ ผู้นำ หัวหน้างาน ที่ปกครองพนักงาน เจ้าหน้าที่หมู่คณะ ที่ต้องประพฤติอย่างถูกต้องสามารถกำกับพฤติกรรมคนในองค์การ ในสังคม ให้เป็นไปโดยชอบธรรม ถูกต้องทำนองครองธรรมสม่ำเสมอ (คะเนิงนิตย จันทรบุตร, 2528 : หน้า 1) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหา อุปสรรค และการใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารจัดการชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอภูคดจิบ จังหวัดอุดรธานีโดย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการงาน มากน้อยเพียงใดเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการงานของวัดให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาสังคม และพระมหาวีรหาร 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพระมหาวีรหาร 4 ในการพัฒนาชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวคิดการพัฒนาสังคม และพระมหาวีรหาร 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพระมหาวีรหาร 4 ในการพัฒนาชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

2. ขอบเขตด้านเอกสาร

เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารดังนี้

2.1 เอกสารปฐมภูมิ (Primary) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

2.2 เอกสารทุติยภูมิ (Secondary) ได้แก่ วรรณกรรม ฎีกา หนังสือ ตำรา บทความ ข้อเขียน และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านกลุ่มเป้าหมาย

ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่

1. พระสังฆาธิการ	จำนวน 3 รูป
2. ผู้นำชุมชน	จำนวน 3 คน
3. นักวิชาการพระพุทธศาสนา	จำนวน 2 รูป/คน
4. นักวิชาการด้านการปกครอง	จำนวน 2 คน
5. ประชาชนชาวบ้าน	จำนวน 2 คน
6. กรรมการชุมชน	จำนวน 3 คน
7. ชาวบ้านชุมชนบ้านหันเทา	จำนวน 15 คน
รวม	จำนวน 30 รูป/คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารจัดการชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอภูดัจับ จังหวัดอุดรธานีในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ ดังนี้

2. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (First Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

3. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส อัตโนมัตติ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารจากหนังสือต่าง ๆ รวมไปถึงเว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

4. จัดกระทำข้อมูลที่ศึกษาและรวบรวมจากการประชากร กลุ่มเป้าหมาย ได้มาโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และ การสุ่มอย่างง่าย (sample random sampling) นี้ ได้แก่ จากการสัมภาษณ์บุคคล ชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอภูดัจับ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่

1. พระสังฆาธิการ	จำนวน 3 รูป
2. ผู้นำชุมชน	จำนวน 3 คน
3. นักวิชาการพระพุทธศาสนา	จำนวน 2 รูป/คน
4. นักวิชาการด้านการปกครอง	จำนวน 2 คน
5. ประชาชนชาวบ้าน	จำนวน 2 คน
6. กรรมการชุมชน	จำนวน 3 คน
7. ชุมชนบ้านหันเทา	จำนวน 15 คน

รวม จำนวน 30 รูป/คน

5. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ประกอบวิทยานิพนธ์

6. สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. แนวคิดการพัฒนาสังคม และพรหมวิหาร 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

การพัฒนาสังคมนั้นมีความสำคัญในการเพิ่มคุณภาพของคนในสังคมสามารถใช้สติปัญญาตัดสินปัญหาเกี่ยวกับตนเอง และปัญหาเกี่ยวกับส่วนรวมได้ ซึ่งการพัฒนานี้ต้อง

พัฒนาที่ตนเองก่อน เพราะพื้นฐานของสังคมที่ดีจะต้องอยู่บนหลักของพระพุทธศาสนา ส่วนประกอบของสังคมที่สำคัญคือมนุษย์ หรือคน สังคมจะดี คนที่อยู่ในสังคมนั้นจะต้องมีคุณธรรม มีศีล มีสัจย์จากข้อมูลที่น่าเสนอไปข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า คำว่า สังคม หมายความว่า คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน ซึ่งคำว่าสังคมในความหมายดังกล่าวนี้ ไม่มีอยู่ในพระพุทธศาสนาเถรวาทโดยตรง แต่ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมีคำอื่นๆ ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกันปรากฏอยู่ และบางคำมีความหมายกว้างกว่าคำว่า สังคม ซึ่งใช้กันอยู่ทั่วไป เพราะว่าคำเหล่านี้มีความหมายครอบคลุมสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ทั้งที่อาศัยอยู่ในโลกมนุษย์ และที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในโลกมนุษย์ การนำคำว่าสังคมไปใช้ในพระพุทธศาสนาเถรวาท จึงต้องพิจารณาบริบทแวดล้อมประกอบ และควรระบุดูขอบเขตเป็นกรณีไป สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้คำว่าสังคมในความหมายซึ่งครอบคลุมเฉพาะสังคมของมนุษย์เท่านั้น การพัฒนาสังคมในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นการทำให้เกิดพัฒนาการในบุคคลที่ประกอบกันเป็นสังคมโดยพัฒนาการของบุคคลดังกล่าวนี้ ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ภาวนา ซึ่งจะต้องดำเนินไปพร้อมกัน 4 ทาง คือ การพัฒนาทางด้านกายภาพ การพัฒนาศีลธรรมและหรือการพัฒนาสังคม การพัฒนาทางด้านจิตใจ และการพัฒนาทางด้านปัญญา

พรหมวิหาร 4 หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอัปมัญญา คือ ธรรมที่แผ่ไปไม่มีประมาณ เป็นหมวดธรรมซึ่งมีมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล แต่การเจริญพรหมวิหาร 4 ในสมัยก่อนพุทธกาล ไม่สามารถนำผู้ปฏิบัติไปสู่ปรมาตตประโยชน์ได้ เหมือนการเจริญพรหมวิหาร 4 ที่ปรากฏอยู่ในคำ สอนของพระพุทธศาสนา และพรหมวิหาร 4 เป็นหมวดธรรมหนึ่งซึ่งสามารถสร้างสันติสุขให้แก่สังคม เพราะว่าการเจริญพรหมวิหาร 4 ต้องส่งจิตไปให้สัตว์อื่น ดังนั้นเมื่อมีการเจริญพรหมวิหาร 4 เกิดขึ้น จึงไม่ได้มีผลเฉพาะผู้ปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบต่อสังคมโดยตรงพรหมวิหาร 4 จึงเป็นหมวดธรรมซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท ดังนั้นในบทถัดไปผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาสังคมในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท

2. สภาพปัญหาการบริหารจัดการชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

แนวความคิดการพัฒนาสังคมของชาวบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี คือ ชาวบ้านชุมชนบ้านหันเทาเชื่อว่าวิธีการพัฒนาสังคมต้องเริ่มจากการแก้ปัญหาที่เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของครอบครัว สังคมและเป็นอนาคตที่สำคัญของประเทศชาติ เด็กจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากผู้ใหญ่ในสังคม บุคคลผู้ซึ่งสังคม

คาดหวังให้มีบทบาทหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก คือ บิดามารดา ที่สามารถให้ความรัก ความเข้าใจและความอบอุ่นภายในบรรยากาศของครอบครัว กระบวนการอบรมเลี้ยงดูของ บิดามารดา ทักษะคติ ความสัมพันธ์ของบุคคลแต่ละคนในครอบครัวมีอิทธิพลโดยตรงกับการ พัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และจะเป็นรูปแบบที่ดีในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต เด็กจะเจริญเติบโต เรียนรู้และได้รับการอบรมสั่งสอนจากบิดามารดาและสมาชิกใน ครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันแรกที่มีความสำคัญในการสร้างรากฐานชีวิตของเด็ก การพัฒนาที่ถ่อมมนุษย์เป็นสาระ มุ่งให้เกิดพัฒนาการในบุคคลที่ประกอบกันเป็นสังคม โดยการพัฒนาดังกล่าวจะดำเนินไปพร้อมๆกัน 4 ทาง คือ การพัฒนาทางด้านกายภาพ การ พัฒนาศีลธรรมและ/หรือการพัฒนาสังคม การพัฒนาทางด้านจิตใจ และการพัฒนา ทางด้านปัญญา มีเป้าหมายเพื่อทำให้มนุษย์ได้รับประโยชน์และความสุขไปตามลำดับ จาก ขั้นที่ยากไปสู่ขั้นที่ละเอียดยิ่งขึ้น จนกระทั่งบรรลุประโยชน์และความสุขสูงสุด คือ นิพพาน และจากการศึกษาพบว่า หลักการพัฒนาสังคมในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ การทำให้มนุษย์รู้จักการพัฒนาตนเองให้อยู่ในสัมมาทิฐิ ด้วยการปฏิบัติตามหลัก อริยสัจ 4 ต่อจากนั้นจึงนำหลักธรรมดังกล่าวไปเผยแพร่เพื่อเป็นการพัฒนาสังคมโดยตรงต่อไป ได้แก่ การทำให้คนในสังคมปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เพราะว่าการปฏิบัติตามหลัก ไตรสิกขาจะทำให้มนุษย์ เกิดพัฒนาการในตนเองไปพร้อมๆกัน 4 ทาง คือ การพัฒนา ทางด้านกายภาพ การพัฒนาศีลธรรมและ/หรือการพัฒนาสังคม การพัฒนาทางด้านจิตใจ การพัฒนาทางด้านปัญญา สามารถพัฒนาตนเองไปตามลำดับขั้นจนกระทั่งบรรลุประโยชน์ และความ สุขสูงสุด คือ นิพพาน นอกจากนี้พรหมวิหาร 4 ยังเป็นหมวดธรรมซึ่งเป็นส่วน หนึ่งของหลักไตรสิกขา ดังนั้นพรหมวิหาร 4 จึงเป็นหมวดธรรมซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาสังคมได้

3. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนา ชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาสังคมของชุมชนบ้านหัน เทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี พบว่า การกำหนดพรหมวิหาร 4 เป็นหลัก แม่บทในการพัฒนาสังคม สามารถกระทำได้โดย การนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปเป็นจุดหมาย และแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมที่สำคัญของสังคมในด้านต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาสังคม ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง เพราะว่าเมื่อสังคมมีพรหมวิหาร 4 เป็นหลักแม่บทของการ พัฒนาสังคม กิจกรรมสำคัญต่างๆที่ดำเนินไปภายในสังคม ซึ่งมีพรหมวิหาร 4 เป็นจุดหมาย และแนวทางในการปฏิบัติ โดยเฉพาะกิจกรรมที่สำคัญของสังคม คือ การศึกษาการเมืองการ ปกครอง และเศรษฐกิจ ย่อมดำเนินไปอย่างราบรื่น สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมได้ อย่างแท้จริงและยั่งยืนย่อมจะทำให้ระบบเศรษฐกิจของสังคมได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องและ

ยั่งยืน เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจในสังคมจะมีพรหมวิหาร 4 เป็นจุดหมาย ทำให้กิจกรรมดังกล่าวดำเนินไปอย่างราบรื่น เพราะว่าองค์ธรรมในพรหมวิหาร 4 จะทำให้กิจกรรมสำคัญทางเศรษฐกิจ 3 ประการ คือ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภค เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ดังนั้นคนส่วนใหญ่ของสังคมก็จะเป็นอยู่ที่ดี ต่างจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมซึ่งมีคนเพียงกลุ่มเดียวที่มีความเป็นอยู่ดี แต่คนส่วนใหญ่ของสังคมยากจนและขาดแคลนเนื่องจากองค์ธรรมในพรหมวิหาร 4 เช่น เมตตาจะทำให้การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภค เป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุขของสังคมในสถานการณ์ปกติ และเมื่อสังคมอยู่ในความเดือดร้อนมีปัญหาเกิดขึ้นกรณาก็จะทำให้กิจกรรมสำคัญ 3 ประการ คือ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภค เป็นไปเพื่อการขจัดความเดือดร้อนของสังคม เป็นต้นนอกจากนี้องค์ธรรมในพรหมวิหาร 4 ยังทำให้กิจกรรมสำคัญทางเศรษฐกิจเหล่านั้น เกิดจากความเต็มใจของคนในสังคม ไม่ใช่เกิดจากการถูกบีบบังคับด้วยกฎเกณฑ์ทางสังคม จึงเป็นกิจกรรมที่สำเร็จประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ต่างจากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมซึ่งมีหลักว่า ผลผลิตจากการผลิตทุกอย่างจะต้องเป็นของรัฐทั้งหมด โดยทุกคนสามารถเบิกมาใช้ได้เท่าที่จำเป็น ซึ่งล่มสลายไปในหลายประเทศ เพราะว่าเป็นกิจกรรมซึ่งมีลักษณะของการบีบบังคับ แต่ถ้าสังคมมีการกำหนดให้พรหมวิหาร 4 เป็นหลักแม่บทในการพัฒนาเศรษฐกิจ คนในสังคมก็ย่อมเต็มใจที่จะแบ่งปันซึ่งกันและกัน เพราะว่าองค์ธรรมในพรหมวิหาร 4 จะทำให้คนในสังคมปรารถนาที่จะเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีความสุข (เมตตา) ทนไม่ได้ต้องให้ความช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นประสบความเดือดร้อน (กรุณา)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงแนวความคิดการพัฒนาสังคม และพรหมวิหาร 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. ทราบถึงสภาพปัญหาการบริหารจัดการชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาชุมชนบ้านหันเทา ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

บรรณานุกรม

- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัฒน์ สุจำนงและคนอื่นๆ. (2525). **การพัฒนาชุมชนแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ยวัฒน์ วุฒิเมธี. (2525). **การพัฒนาชนบท**. เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัชนิกร เศรษฐโส. (2522). **สังคมวิทยาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไพโรธ เลิศพิริยกุลมล ผู้ช่วยศาสตราจารย์. (2539). **สภาพปัญหาสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์**. บริษัท เอ.พี.กราฟฟิคดีไซน์ และการพิมพ์จำกัด.
- พระมหาสมทรง สิรินธโร และคณะ. (2525). **บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต**. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549). (ร่าง) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2555-2560)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ